BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

1954 NR. 4

OSLO

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 12

OSLO 1954

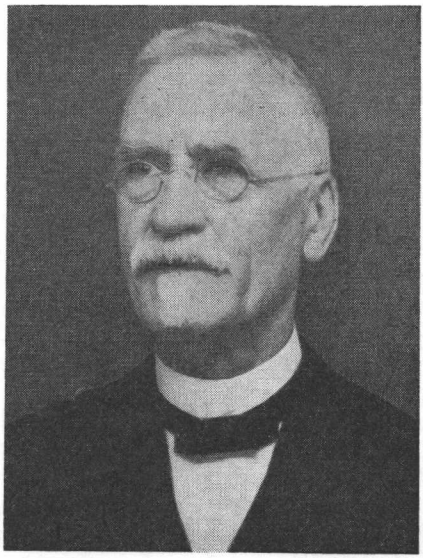
Redaktør: Professor Ove Arbo Høeg.

Redaksjonskomité: Lektor Gunnar A. Berg, disponent Halvor Durban-Hansen, professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa.

Trykt med statsbidrag og bidrag fra Fridtjof Nansens Fond.

Harald Lyche & Co.s Trykkeri, Drammen.

S. O. F. Omang
1867–1953.

Av
PER STØRMER

Med lektor Omang er en av de siste av Axel Blytt's elever gått bort. En særpreget forsker, som gjennom et langt liv ofret seg for studiet av den vanskeligste og mest artsrike planteslekt innen vår flora, slekten *Hieracium*.

SIMEN OSCAR FREDRIK OMANG ble født 23. mars 1867 i Hamar. Hans foreldre var styrmann Christen Fredrik Omang og Berthe, født Jønsrud. Slekten har sitt navn etter gården Ommang i Løten. Omang giftet seg den 28. februar 1897 med Helga Gustava Thoresen. De hadde 4 sønner.

Etterat Omang hadde tatt eksamen artium i Oslo i 1886, studerte han ved Universitetet, og tok matematisk-naturvitenskapelig lærereksamen i 1895. Fra 1896 til 1902 var han lærer ved Svend Foyns borgerskole i Oslo, fra 1902 til 1911 adjunkt ved Larvik kommunale høyere almenskole, og fra 1911 til 1919 adjunkt, senere overlærer

ved Skien offentlige høyere almenskole. Fra 1914 til 1919 var han også bestyrer av Skiens tekniske aftenskole. I 1919 kom han tilbake til Oslo, og ble lektor ved Frogner høyere kommunale almenskole, en stilling han hadde til han trakk seg tilbake fra skolearbeidet i 1927. Siden ofret han seg helt for sine vitenskapelige studier over Hieraciene. Omang døde i Oslo 29. november 1953.

Omang var en av Axel Blytts ivrigste elever, og Blytt nevner allerede i en avhandling fra 1892 flere viktige plantefunn som Omang hadde gjort. I 1897 begynte Omang å interessere seg for *Hieracium*-floraen i omegnen av Oslo og foretok tallrike ekskursjoner rundt omkring byen. Sommeren 1899 dro han ut på sin første stipendiereise, til Krødsherad og Hallingdal, for å undersøke Hieraciene i disse traktene. Allerede året etter utga han sin første avhandling om Hieracier, basert på de innsamlingene han hadde gjort på ferden. Han beskriver her flere nye svever. Fra nå av foretok Omang tallrike reiser til forskjellige strøk av Sør-Norge, først og fremst Østlandet, i første rekke Hedmark, Oppland og Buskerud. Men han botaniserte også i Sogn, i Møre og Romsdal og i de søndre delene av Sør-Trøndelag. Mens han bodde i Oslo, i årene 1897 til 1902 og fra 1919 til sin død i 1953, streifet han stadig omkring i byens omegn og samlet svever. Likeledes samlet han meget i omegnen av Larvik fra 1902–1911 og omkring Skien fra 1911 til 1917.

Resultatene av disse undersøkelsene, supplert ved studier av herbariematerialet i nordiske museer, har han nedlagt i en lang rekke avhandlinger. I sin andre avhandling i 1901, la han et program for sine framtidige undersøkelser over slekten *Hieracium*. Han påviste i dette arbeidet hvor utilstrekkelig landet var kjent i hieraciologisk henseende, hvor store områder som ennå var terra incognita. Hva utforskningen av de systematiske enhetene angikk, framhevet han at arbeidet nå først og fremst måtte bli av morfologisk-beskrivende art. Det tidligere kollektive artsbegrep kunne ikke lengre opprettholdes, de gamle artene måtte i stor utstrekning splittes opp i mindre enheter, og det ville bli nødvendig å beskrive nye arter ettersom utforskningen av landet skred fram. I noen av de senere arbeidene forsøker han å ordne de norske svevene i geografiske grupper, og diskuterer innvandringsveiene for de enkelte gruppene. I årene 1900–1954 utga Omang en lang rekke avhandlinger om *Hieracium*-floraen i forskjellige strøk av vårt land, vesentlig basert på egne innsamlinger, men også på grunnlag av andre botanikeres materiale (se listen over hans botaniske arbeider). Noen av hans avhandlinger er helt og holdent basert på andres innsamlinger, som hans arbeider over Hieraciene i Helgeland (1912, 1915), Hardanger (1924) og hans bearbeidelse av samlingene fra Jemtland og Åsele og Lycksele Lappmarker

(1928) og Øst-Grønland (1932, 1933, 1937). Omang foretok selv en reise til Island i 1936 og utga i 1938 et stort arbeid om Hieracier der, på grunnlag av egne og andres undersøkelser.

Samtidig som Omang bearbeidet *Hieracium*-floraen innenfor de forskjellige områdene, tok han også for seg bestemte systematiske grupper til særskilt behandling, således gruppene *Oreadea* (1908), *Pilosella* (1936) og *Alpina*. Om den sistnevnte gruppen skrev han en rekke spesialavhandlinger; den siste nådde han å lese korrektur på, og den kom ut straks etter hans død. Det er et umåtelig stort antall svever Omang står som autor for; tilsammen dreier det seg om noe slikt som 2250 former av høyere og lavere systematisk rang.

Som rimelig var, søkte flere flora-forfattere hans bistand når de skulle utarbeide sine verker. Således har Omang behandlet slekten *Hieracium* i Blytt-Dahl: Haandbog i Norges flora (1906), i Ostenfeld-Grøntved: The Flora of Iceland and the Faeroes (1934) og i 5.–9. utgave av Hoffstad: Norsk flora (1911–1944).

I 1926 skjenket Omang sin enestående rike samling av Hieracier til Universitetets Botaniske Museum i Oslo, ialt ca. tyve tusen ark. Også alle hans senere innsamlinger som vel utgjør minst like meget, gikk til dette museum, likeså hans dagbøker og hans hieraciologiske bibliotek.

Gjennom hele sitt lange arbeidsliv ble Omang tro mot den botaniske oppgaven han hadde satt seg som ung. Han fikk også stor anerkjennelse for sitt arbeid, både her i landet og i utlandet. For sin vitenskapelige innsats ble Omang den 31. mai 1951 tildelt H. M. Kongens fortjenstmedalje i gull.

Etter de opplysninger jeg har kunnet skaffe til veie, har lektor Omang foretatt hieraciologiske undersøkelser i følgende strøk: Omegnen av Oslo (1897–1902, 1919–1953), Larvik (1902–11) og Skien–Bamble (1911–1917); Krødsherad og Hallingdal til Gol (1899), Sigdal, Eggedal og Tyristrand (1900), Valdres og Hole (1901), Hurum og Sande–Larvik (1902), Øst-Telemark (1904), Vest-Telemark (1906), Aurland og Ål (1908), Brandbu, Vang og Fillefjell (1910), Hemsedal (1911), Ringsaker (1912), Hol i Buskerud (1913), Sør- og Nord-Fron (1914), Sel (1915), Øyer (1916), Søre Land og Torpa (1918), Vågå (1919), Østre Gausdal (1920), Dovre og Lesja (1921), Elverum og Løten (1923), Nord-Fron og Gjendebu (1924), Bøverdal (1925), Sogn (1925, 1926 og 1927), Gjøvik-trakten og Molde–Romsdalen (1928), Furnes (1928 og 1929), Oppdal, Rennebu, Støren til Trondheim (1929), Nes, Vang og Kvikne i Hedmark (1929), Gjøviktrakten (1929), Kristiansund–Sunndal (1930), Øvre Rendal og Tynset (1932), Romedal og Vang i Hedmark (1933), Trysil og Engerdal (1934), Sollia og Folldal (1935), Island (1936), Trysil, Engerdal og Åmot (1937), Tolga,

Tynset og Dovre (1938), Lom og Skjåk (1939), Brandbu (1940), Ringebu og Sollia (1942), Numedal (1946), Sunndal, Kristiansund og Smøla (1948) og Tvedestrand (1949).

Trykte botaniske arbeider av S. O. F. Omang.

Nogle archieracier fra Hallingdal og Krødsherred. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 38, s. 71–94. Christiania 1900.

Hieraciologiske undersøgelser i Norge. 1–3. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 39, s. 189–254; B. 41, s. 259–368; B. 43, s. 177–313. Christiania 1901; 1903; 1905.

[Slekten] Hieracium. – I Axel Blytt: Haandbog i Norges flora. Udg. ved Ove Dahl. S. 732–66. Kristiania 1906. [Faks. trykk 1926].

Hieracium-Sippen der Gruppe Alpina aus dem südlichen Norwegen. 1. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 44, s. 303–344. Kristiania 1906.

Beiträge zur Kenntnis der südnorwegischen Oreadea. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 46, s. 381–434. Kristiania 1908.

En driftafleiring ved Larvik. – Naturen. Aarg. 33, s. 80–82. Bergen 1909.

Südnorwegische Hieracium-Sippen. Neue Beiträge zur Kenntnis der Formen-Gruppen Piloselloidea, Vulgata, Rigida, Prenanthoidea und Foliosa. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 48, s. 1–280. Kristiania 1910.

[Slekten] Hieracium. – I O. A. Hoffstad: Norsk flora. Utg. 5; 6; 7; 8; 9. Kristiania 1911; 1917; 1922; Oslo 1942; 1944.

Hieracium-Sippen der Gruppe Alpina aus dem südlichen Norwegen. 2. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 50, s. 135–197. Kristiania 1912.

[Slekten] Hieracium. – I Ove Dahl: Botaniske undersøkelser i Helgeland. 1–2. Vidensk. Selsk. Skrifter. I. Mat.-naturv. kl. 1911. B. 1, no. 6, s. 187–222; 1914, no. 4, s. 141–173. Kristiania 1912; 1915.

Hieraciumfloraen i de øverste bygdelag av Hallingdal og Valdres. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 53, s. 47–202. Kristiania 1915.

Hieracium-Sippen der Gruppe Alpina aus dem südlichen Norwegen. 3. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 56, s. 69–106. Kristiania 1919.

Hardangeromraadets Hieraciumflora. – Bergens Museums Aarbok 1921–22. Naturv. række, nr. 7. 216 s. Bergen 1924.

Die Hieraciumflora im Talgebiete Gudbrandsdalen 1. – N. Vidensk.-akad. i Oslo. Skrifter. I. Mat.-naturv. kl. 1924. B. 1, no. 2. 214 s. Kristiania 1924.

De novitiis nonnullis generis Hieraciorum. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 64, s. 133–169. Oslo 1926.

Die Hieraciumflora im Talgebiete Gudbrandsdalen 2. – N. Vidensk.-akad. i Oslo. Skrifter. I. Mat.-naturv. kl. 1927, no. 4. 140 s. Oslo 1927.

Hieracia alpina fra det nordlige Jemtland, samt fra Åsele og Lycksele lappmarker. – Arkiv för Botanik. B. 22 A, no. 1. 31 s. Stockholm 1929. (Trykt 1928).

Sogns Hieracier med en orientering i utbredelses- og vandringsforhold. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 67, s. 231–499. Oslo 1929.

Beiträge zur Hieraciumflora Ost-Grønlands. – Skrifter om Svalbard og Ishavet. Nr. 46. 5 s. 1 pl. Oslo 1932.

Species generis Hieraciorum novae. 1. – Nyt Mag. f. Naturv. B. 71, s. 95–145. Oslo 1932.

Contributions to the Hieracium flora of Greenland. – I Gunnar Seidenfaden: The Vascular Plants of South-East Greenland.... Meddelelser om Grønland. B. 106, nr. 3, s. 112–120. København 1933.

Übersicht über die Hieraciumflora Ost-Grønlands und Bemerkungen betreffend zwei Monstrositäten des Hieracium alpinum (L.) Backh. – Skrifter om Svalbard og Ishavet. Nr. 55. 16 s. 3 pl. 1 kart. Oslo 1933.

Key to the Hieracia of East Greenland. – I J. Devold and P. F. Scholander: Flowering plants and ferns of Southeast Greenland. Skrifter om Svalbard og Ishavet. Nr. 56, s. 104. Oslo 1933.

[Slekten] Hieracium. – I C. H. Ostenfeld and Johs. Grøntved: The Flora of Iceland and the Færoes. S. 146–168. Copenhagen. 1934.

Die norwegischen Unterarten des Hieracium Pilosella L. – Nytt Mag. f. Naturv. B. 75, s. 33–127. Oslo 1936. (Trykt 1934).

Die Hieracien Norwegens. 1. Monographische Bearbeitung der Untergattung Piloselloidea. (Utg. av) Det Norske Videnskapsakademi i Oslo. 179 s. 4 pl. Oslo 1935. (Trykt 1936).

Eine neue Varietät der Saxifraga Hirculus L. aus Island. – Nytt Mag. f. Naturv. B. 76, s. 293–294. Oslo 1937.

Über einige Hieracium-Arten aus Grønland. – Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser. Meddelelse nr. 40. 12 s. 3 pl. Oslo 1937.

Monographische Bearbeitung der Hieracien Islands. – N. Vidensk.-akad. i Oslo. Skrifter. I. Mat.-naturv. kl. 1938. B. 1, nr. 3, 67 s. Oslo 1939. (Trykt 1938).

Eine Nomenklaturfrage. Bemerkungen betreffend Hieracium groenlandicum. – Candollea. Vol. 7, p. 363–369. Genève 1936–38. (Trykt 1938).

Nye Hieraciumarter fra den øverste del av Ottadalen, Sunnfjord og Sunnmøre. – Nytt Mag. f. Naturv. B. 84, s. 93–163. Oslo 1944.

[Beskrivelse av nye Hieracium-arter]. – I G. Samuelsson: Nordfjords Hieraciumflora. Publ. efter hans død av S. O. F. Omang. Arkiv för Botanik. Ser. 2. B. 1, nr. 1. 270 s. Stockholm 1952. (Trykt Uppsala 1949).

Cerinthoidea, et nytt element i den norske Hieraciumflora. – Blyttia. B. 7, s. 8–12, ill. Oslo 1949.

Descriptiones specierum novarum e stirpe Hieracii alpini 1. – Nytt Mag. f. Naturv. B. 87, s. 95–195, Oslo 1949.

Descriptiones specierum novarum e stirpe Hieracii alpini 2. – Nytt Mag. f. Naturv. B. 88, s. 87–152. Oslo 1951. (Trykt 1950).

Descriptiones specierum novarum e stirpe Hieracii alpini 3. – Nytt Mag. f. Botanikk. Vol. 2, s. 61–100. Oslo 1954.

Om Poa Chaixii i det gamle parkanlegg på Rotvoll ved Trondheim og et funn av Luzula luzuloides i Lunden på Kjørbo i Bærum.

Av
ROLF NORDHAGEN

I ett av de siste hefter av Blyttia har jeg i min avhandling «Om gjennombruddet av den engelske landskapsstil i nordisk havekunst og dens betydning for Nordens flora» omtalt et funn av kvitfrytle, *Luzula luzuloides* (Lam.) Dandy & Willm., fra Rotvoll ved Trondheim. Det var avdøde professor Jens Holmboe som i sine oppvekstår oppdaget planten her i 1893, og det pressede eksemplar ligger i Bergensherbariet. Såvidt jeg vet har Holmboe aldri publisert dette funn, og på etiketten står bare Rotvoll.

I min avhandling har jeg pekt på at Rotvoll, som i 1872 ble sinnsykeasyl, den gang måtte ha hatt iallfall rester av en gammel landskapshave, anlagt av general grev C. J. W. Schmettow. Av Schnitlers verk om gamle norske haver (1916), av Nøviks samlinger til havebrukets historie i Norge (1901) og av Strinda Bygdebok (1939) ser en at det hadde eksistert haver på Rotvoll langt tidligere, nemlig i det tidsrom assessor Jens Collin, hans sønn Hans Collin og sønnesønnen Jens Hansen Collin var eiere (fra 1690 til 1756) og likeens i stiftsbefalingsmann H. U. Mølmann's tid (1756–1778). Men de store utvidelser og forandringer skjedde først fra år 1778 og utover til ca. 1820, i den tid general Schmettow eide Rotvoll. Han var gift med Mølmanns eneste datter, og han utvidet gården ved å kjøpe også eiendommen Store Leangen. Om dette forteller kasserer L. Dons i sin beskrivelse av Rotvoll asyl fra 1873 følgende: *)

«Han [Schmettow] forskjønnede ogsaa Stedet ved Opførelsen af anseelige Bygninger samt ved Have- og Parkanlæg, hvoriblandt maa nævnes den sandsynligvis hersteds først plantede Granskov, foruden Plantninger af indførte Træer, saasom Eg, Kastanier [ɔ: hestekastanjer], Lærketræer, Lind, Ask og Hvidtorn [ɔ: hagtorn]. Schmettow var ogsaa anseet for at være den kyndigste og mest ihærdige Jordbruger omkring Trondhjem, der hverken skyede Møie eller Bekostninger til Jordens Forbedring. Disse Bekostninger gav dog ikke altid et tilsvarende Udbytte, hvortil Grunden fornemmeligen maa søges i

*) jfr. L. Dahl: Beskrivelse af Rotvold Sindsygeasyl og Beretning om dets Virksomhed i 1872. Med en historisk Oversigt over Sindssygeforholdene nordenfjelds, og over Asylets Anlæg ved L. Dons, Asylets Kasserer. Udgivet efter offentlig Foranstaltning. Christiania 1873.

de store Udgifter til Haverne og Parkanlæggene, til hvilke han anvendte en Arbeidsstok af 1 Gartner og 8 Mand hele Sommertiden. Men havde Schmettow intet reelt Udbytte, saa havde han dog den Tilfredsstillelse, at Anlæggene baade trivedes godt og beundredes. De tilbageværende Rester [ɔ: i 1872] bære, uagtet senere Eiere og navnlig den sidste har nedhugget mange Træer, endnu Vidnesbyrd om, hvad han trods det ugunstige Klima, har formaaet at drive det til med sin gode Vilje og levende Sands i den Retning».

Schnitler (1916 I, p. 255–256) vet å fortelle at mange av Schmettows plantninger ble sterkt ødelagt av frost, særlig vinteren 1803–1804, videre at hans anlegg ofte omtales med beundring av fremmede tilreisende. – Denne betydelige general, som spilte en viktig rolle under kong Christian Frederik, falt i unåde under kong Karl Johan og forlangte sin avskjed. Han døde i 1821.

Ifølge Dons' skrift hadde Rotvoll følgende eiere etter Schmettow (jfr. også Strinda Bygdebok p. 156):

(1). Stiftamtmann grev F. C. Trampe, Schmettows svigersønn. Han drev gården i 12 år, fra 1821 til 1833.

(2). Stallmester Niels Juel, Trampes tilkommende svigersønn. Han eide Rotvoll i 20 år, fra 1834 til 1854.*) Gården gikk så ut av slektens eie.

(3). Proprietær Carl Stephanson; var eier i 13 år, fra 1854 til 1867, da han solgte eiendommen til

(4). Den norske stat. Byggearbeidene tok til i 1867, og asylet ble åpnet 5. januar 1872.

Om grev Trampe forteller Dons (p. 78): «Stiftamtmanden, som ogsaa havde Interesse for Jordbruget og Landlivet, fortsatte med at forbedre Nedre Rotvolds Jordvej, dels ved at bestemme sig for en lige stor Besætning, som Svigerfaderen havde holdt paa den samlede Gaard, og dels ved at kjøbe og tilføre Gaardens Jorder 1500 à 2000 Læs Gjødsel aarlig». Men Dons vet ikke å fortelle at grev Trampe var interessert i havebruk eller at han forbedret sin svigerfars store parkanlegg. Da Dons må ha hatt et meget grundig kjennskap til Rotvolls historie, kan vi av hans ord: «De tilbage værende Rester [ɔ: i 1872] bære, uagtet senere Eiere og navnlig den sidste har nedhugget mange Træer, endnu Vidnesbyrd om hvad han [Schmettow] formaaede» – dette sikter utvilsomt til Juel og Stephanson – trekke den slutning at det i tiden 1834–1867 ikke skjedde noen forbedring eller oppfriskning av anlegget, snarere tvert om.

I august 1954 var jeg på gjennomreise i Trondheim og foretok en ekskursjon ut til Rotvoll sammen med konservator Olav Gjærevoll.

*) Juels sønn, den kjente sjøoffiser og fiskerisakkyndige Niels Juel (1837–1900) var født på Rotvoll, men har ikke hatt noe med eiendommen å gjøre.

Jeg var meget spent på om Holmboes 61 år gamle funn av *Luzula luzuloides* fremdeles lot seg lokalisere, og om det i vår tid ennå fantes rester av Schmettows landskapshave. Dette viste seg heldigvis å være tilfelle! Forvalteren på asylet viste oss straks veien til en treplantning som ligger på en forhøyning i terrenget mellom den egentlige asylpark og jernbanelinjen (fra Trondheim til Meråker), og hvor vi alt på lang avstand kunne skjelne noen kjempestore lerketrær foruten plantet gran, eik og en del andre treslag som uten tvil alle skriver seg fra Schmettows tid. Det dreier seg om en typisk, skyggefull «Lund» med et nettverk av ganger i landskapsstil. Flere av gangene eller stiene fører opp til en forhøyning, hvor jeg mener at det finnes rester av grunnmuren til en paviljong eller et «tempel», eller kanskje bare fundamenter for benker. Ellers har forvalteren også vedlikeholdt én temmelig bred gangvei, som fører rett fram til en liten paviljong av «fluesopptypen». Den siste skriver seg trolig fra det 19. århundre, men markerer vel et sted hvor allerede Schmettow hadde en tilsvarende bygning. Ellers finner en i «Lunden» overhodet ingen slike buskplantninger (av *Spiraea, Cornus, Symphoricarpus* etc. etc.) som pleier å utmerke anlegg fra siste halvdel av forrige århundre.

Etter atskillig leting lyktes det meg først å finne en tett, men avbeitet bestand av *Luzula luzuloides* langs den hovedvei som fører bort til paviljongen. Her er idag en strekning på 5—6 meters lengde og et par meters bredde helt dekket av den nevnte *Luzula*. Heldigvis var atskillige høye strå med visne blomsterstander blitt skånet av de hester som hadde beitet her. Straks etter oppdaget vi, i ca. 50 meters avstand fra den første bestand og langs en smal sti, en annen, men noe mindre bestand av *Luzula luzuloides*.

Det kan ikke være tvil om at det var her i «Lunden» at Holmboe fant planten den 30. juni 1893. Hans far var i årene 1880—1893 reservelege ved asylet.

Jeg satte meg nå som oppgave å oppspore *Poa Chaixii,* som jo i de fleste av de norske og svenske herregårdsparker jeg har omtalt i min avhandling, pleier å opptre sammen med *Luzula luzuloides*. Etter en del resultatløs omflakking vendte jeg tilbake til den først oppdagede *Luzula*-bestand, og skjult midt inne i de tette skuddmasser sto ganske riktig en bevoksning av *Poa Chaixii*. Også denne var avbeitet, men de særmerkte blanke, vifteformete skuddene var i behold, dessuten fantes flere sammenknekte strå med vissen, men bevaret topp. Dette er første gang at *Poa Chaixii* er funnet i Trøndelag.

Personlig er jeg ikke i tvil om at både *Luzula luzuloides* og *Poa Chaixii* er innkommet i «Lunden» på Rotvoll takket være Schmettows «landscape-gardening» i slutten av det 18. århundre og fram

til ca. 1820. Den største bestand av parkgress vokste i nærheten av et av anleggets aller største lerketrær. Det er i lys av Dons' uttalelser usannsynlig at Rotvolls eiere i perioden 1834—1867 eller at asylets gårdsbestyrere siden 1872 har forsøkt å friske opp gressbunnen i «Lunden». I virkeligheten er det nemlig siden 1872 vokst opp en helt ny park og have nærmest asylbygningene på Rotvoll. Her lå i C. J. W. Schmettows tid en ikke særlig stor og temmelig primitiv prydhave. Iallfall ses Schmettows bygningskompleks og foran dette et rettlinjet og symmetrisk blomsteranlegg på en tegning laget av Anna Kaald så sent som i 1829, altså i grev Trampes tid (gjengitt hos Schnitler I. p. 255 fig. 249). Men i bildets forgrunn ser man til høyre begynnelsen av Schmettows berømte allé, og til venstre en klosset tegnet granplantning med en vei foran (det må være denne veien som ennå fører til paviljongen, se ovenfor!). Schmettow har altså, som så mange andre norske rikfolk på slutten av 1800-tallet, lagt en landskapshave utenom et geometrisk anlegg. Den gang Rotvoll ble statseiendom, må den gamle prydhave være blitt erstattet av et langt større og «moderne» anlegg, som idag med brede veier, treplantninger og plener omslutter hele asylkomplekset. Om dette beretter Dons (p. 72) følgende:

«Foruden hvad der saaledes manglede i, at Byggearbeidet kunde siges at være endelig afsluttet [ɔ: i 1872] — — — —, vare Haveanlæggene omkring Asylet heller ikke komne i fuld Stand. De i Forbindelse med de forskjellige Sygeafdelinger staaende Pladse ønskedes ogsaa saavidt muligt ved Paakjøring av Jord forsynede med Græsvold og mere havemæssig beplantede end fra først af paatænkt, og det nærmeste Terræn omkring Asylet behøvede mere Oppyntning».

Han skriver videre at den resterende kassebeholdning, 3148 speciedaler, ble brukt til dette formål og til oppførelse av et hus beregnet på oppbevaring av kull og ved. — Dette anlegget er meget godt vedlikeholdt og i årenes løp forbedret, men det inneholder ikke noe av botanisk interesse.

Det tjener asylets direktører fra 1872 og til idag til stor ære at de ikke har forgrepet seg på Schmettows engelske park. Trolig er det både de mange prektige gamle trær og det forhold at «Lunden» danner en god avgrensning av det samlede parkareal sørover mot jernbanelinjen, som har reddet dette kulturminne fra ødeleggelse. Liksom Schmettows allé bør det fredlyses og vedlikeholdes på samme enkle måte som hittil.

I Rotvoll-lunden vokser også atskillige *Hieracium*-arter som fortjener nærmere granskning. Det er ikke usannsynlig at man her vil kunne finne enkelte av de parkhieracier som Nils Hylander har beskrevet eller omtalt i sin doktoravhandling fra 1943. — *Poa Chaixii* bør liksom *Luzula luzuloides* etterlyses i andre herregårdshaver ved Trondheim fra samme tidsrom som Schmettows anlegg, f. eks. Mari-

enlyst og Kystad. Begge disse omtales av Schnitler i kapitlet: Norske landskapshaver. Ved det bekjente anlegg Leangen har jeg selv forgjeves lett etter parkgress alt i 1953; men parken her er usedvanlig godt vedlikeholdt, og gressplenene tydeligvis blitt fornyet i de siste mannsaldrer.

I min forrige avhandling har jeg oppholdt meg meget ved Bogstad herregård nær Oslo fordi dens eier Peder Anker her anla den første norske park i engelsk landskapsstil. Jeg har festet oppmerksomheten ved at Ankers høyre hånd under dette arbeid var den tyske gartner J. R. Grauer. Han var født i Bremen, men hadde fått sin utdannelse i Hamburg, hvor Anker traff ham på en av sine reiser. På Ankers bekostning foretok Grauer bl. a. en reise til England for å studere landskapsparker. Siden jeg skrev min forrige avhandling har jeg oppdaget at allerede Schübeler i Viridarium Norvegicum (Bd. I, 1886 p. 371 og 433) angir høyde og stammeomfang for flere av trærne i Lunden på Bogstad, målt i 1872. For *Thuja occidentalis'* og *Abies balsamea's* vedkommende viste høyden og stammeomfanget alt den gang slike dimensjoner at Schübeler satte alderen til omtrent 100 år, og i sitt verk nevner han Peder Anker og J. R. Grauer som opphavsmenn til denne plantning. Dette fremgår allerede av E. Meyers maleri fra ca. 1795; men da landskapsmalerne den gang ofte overdrev alle dimensjoner for å behage lyststedenes eiere, er det godt å ha Schübelers nøkterne tall å falle tilbake på.

Jeg har også (s. 49) en passant nevnt at Grauer omkring 1788 overtok forpaktningen av gården Kjørbo nær Sandvika i Bærum, først under stiftamtmann Fr. J. Kaas og senere under Peder Anker, som fra 1791 var eier av gården (jfr. W. Moe 1920). Ifølge Torfinn Skard («Park og hage på Bogstad», trykt i tidsskriftet St. Halvard) flyttet Grauer til Kjørbo 1. januar 1788. Hans anleggsarbeid på Bogstad ble avsluttet av den svenske gartner J. E. Norman, som var elev av avdøde direktør Ackerman ved Karlberg nær Stockholm. Denne opplysning, som finnes i Tidsskrift for den norske Personalhistorie R. I. 1840–1846 s. 418–420, er overordentlig interessant, idet forbindelsen på denne måten knyttes mellom Bogstad og Hagaparken ved Stockholm. I min forrige avhandling har jeg gjennom citater fra Nils G. Wollin (1933) vist at Ackerman var trädgårdsmästare under arkitekt Fr. M. Piper, og deltok i anlegget av Gustav III's lystanlegg i engelsk stil på Haga. Sannsynligheten taler for at også Norman har arbeidet på Haga.

Etter å ha forpaktet Kjørbo i 13 år ble J. R. Grauer i 1801 eier av gården, og han levde her til sin død i 1819. Han gjorde Kjørbo til et mønsterbruk. Fru Conradine Dunker uttaler i sine erindringer fra

år 1798 at «Hele Kjørboe er en stor Have, hver Plet var benyttet, og hvorledes!» Schnitler uttaler (1916 II p. 166) som et apropos til fru Dunkers begeistrede utbrudd: «Selv om dette vel mest gjælder gaardsbruket, har Grauer formodentlig ogsaa paa sin egen grund gjort et engelsk anlæg i mindre maalestok. Nu er det forsvunnet. —» Denne autoritative uttalelse førte til at jeg i samband med mine undersøkelser på Bogstad ikke besøkte Kjørbo. Imidlertid har jeg nylig (12. september 1954) hatt anledning til å bese Kjørbo, og til min overraskelse fant jeg her et vel bevaret, helt typisk engelsk anlegg i form av en «Lund», mellom hovedbygningen og den store dammen som ligger vest for husene. Parken er ikke stor, men inneholder prektige gamle trær, særlig flere mektige bøketrær av usedvanlig stor høyde, dessuten alm, lønn og bjørk. Lunden er gjennomkrysset av gjengrodde spaserveier i den vanlige oppløste stil, men har ingen buskgrupper (sådanne finnes nær hovedhuset og terrassen ut mot fjorden). Fra den nevnte dam går en bekk ned til fjorden, og over bekken fører en liten, romantisk bro fra «Lunden». Nær bekken er «Lunden» særlig skyggefull, og bunnvegetasjonen nokså ussel. Trass i at den var slått med ljå, lyktes det meg i dette partiet, som ligger lengst fjernet fra hovedhuset, å finne 4–5 store tuer av *Luzula luzuloides,* dessuten *Myosotis silvatica* eu-silvatica* og etter all sannsynlighet *Hieracium grandidens.* Ganske store flekker av parkbunnen var nesten fri for gress og dekket av andre hieracier; men da bare bladrosettene var i behold, kan de foreløpig ikke identifiseres. Nærmere bekkens utløp ligger et forsømt parkparti med en nesten ren bevoksning av *Poa nemoralis.* I den delen av Lunden som grenser opp til våningshusets bakside og oppkjørselen, er plenene preget av *Dactylis glomerata* og andre vanlige plengress.

Sannsynligheten taler i høy grad for at Kjørbolunden skriver seg fra J. R. Grauers tid og nettopp representerer det anlegget i engelsk stil som Schnitler (l. c.) antok hadde eksistert, men som ifølge ham skulle være forsvunnet. I virkeligheten kan Schnitler ikke ha avlagt besøk på stedet, for ellers måtte han ha oppdaget denne imponerende treplantning med de skyhøye kroner. Sannsynligheten taler avgjort for at Grauer også hadde komponert dammen og bekken inn i den opprinnelige landskapspark.

I 1819 overtok Grauers sønn Kjørbo, men solgte gården alt i 1825. Eiendommen kom nå inn i en forfallsperiode (Coldevin l. c.). Den gikk fra hånd til hånd inntil den i 1852 ble kjøpt av cand. jur. Herman Hoë Brodtkorb. Han var kunstsamler og mæcen, og gjorde Kjørbo til noe av et litterært og kunstnerisk centrum. Brodtkorb fikk med hjelp av arkitekt Henrik Grosch forent de to tidligere våningshus ved et tårnoppbygg og en innvendig trapp i dette. Tradisjonen vet å

berette «at haven, som var anlagt av Grauer, ble utvidet» (A. Coldevin: Norske Storgårder I. 1950 p. 218–219). Nærmere opplysninger om hva denne utvidelse gikk ut på, finner man i «Bærum, en bygds historie» (1920 p. 333): det dreier seg om en furulund, hvor senere Brodtkorbs svigersønn h.r.advokat Axel Bruun oppførte et sommerhus. Han overtok Kjørbo i 1880, men døde allerede i 1883. Ved mitt besøk på stedet fant jeg at denne furulunden ligger vest-sørvest for den engelske park og bekken. Arealet omfatter rabber og bergknauser bevokset med furu og en del ville løvtrær, og fra bekken fører en sti opp til et utsiktspunkt i skogen, hvor det idag ligger en liten rødmalt hytte. Etter stilen å dømme synes denne å skrive seg fra slutten av forrige århundre. Hverken omkring hytten eller mellom denne og bekken fant jeg spor etter utsåning av gressfrø. Bunnvegetasjonen virker helt naturlig (jeg noterte meg *Calamagrostis arundinacea, Luzula pilosa, Festuca ovina, Agrostis tenuis, Carex digitata, Fragaria vesca* og på et par steder *Carex pediformis).* Hvis allerede Grauer interesserte seg for dette parti, kan han ikke ha ofret noe større arbeid på det. Sannsynligheten taler for at Brodtkorb, som tydeligvis var en vaskeekte nasjonalromantiker, har ført sine kunstnervenner opp til utsiktspunktet mellom furutrærne. Til hans krets hørte Tidemand, Gude, Mëir Goldschmidt, H. C. Andersen og en mengde andre kjente personligheter.

Det er helt tydelig at de mennesker som har interessert seg for furulunden, har hatt en annen naturfølelse enn grunnleggeren av den engelske landskapshaven ved Kjørbobekken. Den sentimentale – svermeriske tid med dens pastorale-ideal, som Grauer var fortrolig med, ble omkring midten av forrige århundre avløst av nordisk og norsk naturromantikk. – Etter Axel Bruuns død fortsatte hans enke og dennes mor fru Brodtkorb driften av gården i fellesskap i 25 år inntil 1908, da neste generasjon med h.r.advokat Eskild Bruun rykket inn.

Etter de opplysninger som Kjørbos nåværende eier, forstkandidat Axel Bruun har gitt meg, har den engelske park og i særdeleshet den delen som ligger bortover mot bekken, ikke vært gjenstand for anleggsmessige forandringer i den tiden han kan huske. Og han hørte alltid sine foreldre si at trærne i denne lunden, særlig bøketrærne, var «overmåte gamle», ja det ble påstått at de skulle være «mange hundre år gamle». Alderen vil selvsagt kunne fastslås ved boring i stammene; men så meget kan sies: mindre enn 100 år kan disse trærne umulig være. Personlig er jeg overbevist om at iallfall de største av dem er plantet av J. R. Grauer, altså før 1819.

Forekomsten av *Luzula luzuloides* etc. på Kjørbo støtter min tidligere antagelse, nemlig at Grauer gjennom sine forbindelser i Ham-

burg hadde fått tak i «Waldgrassamen» beregnet på landskapsparker, og at han både på Bogstad og Kjørbo benyttet slikt frø for å skape naturlig utseende gressbunn. Hvis *Luzula luzuloides* etc. hadde opptrådt i den del av Kjørboparken som ligger nærmere hovedbygningen, kunne man forestille seg at skyggegressfrø var blitt sådd ut av Brodtkorbs gartnere (i tiden 1852—1880). Men det interessante er at *Luzula*-forekomsten ligger i en utkant av parken med ellers temmelig skrøpelig og delvis mosegrodd undervegetasjon (jfr. forekomstene ved Stubljan og Hafslund omtalt i min forrige avhandling s. 61 og 79).

Om svenske slotts- og herregårdsparker, som jeg har streifet i min avhandling, skulle jeg ønske å tilføye noen ord. Som et eksempel på usikker tidsbestemmelse av en parkgressforekomst har jeg (side 40—41) omtalt Johannishus' slottspark, Hjortsberga i Blekinge. Nils Hylander har herfra anført en rekke funn gjort av M. Lönnroth i 1887. Selv undersøkte Hylander i 1934 vesentlig den skyggefulle «vildparken», som ifølge de opplysninger han har innhentet, skal være anlagt i 1826. Men han uttaler at «tidigare torde större delar av parken ha varit besådda med gräsfröblandningar av här ifrågavaranda typ, då enstaka tuvor av *Poa Chaixii* ännu sågos i närheten av slottet, där mattorna mestadels verkade blott få år gamla» (dette utsagn refererer seg til 1934). Slår man opp i Andreas Lindblom: Sveriges konsthistoria från forntid till nutid (1946), finner man Johannishus' prektige corps de logis avbildet på side 659. Samtidig opplyses at bygningens arkitekt var Adelcrantz, den eldre gustavianske periodes kanskje mest lysende navn, og at Johannishus er hans viktigste verk utenfor Stockholm. Det dateres til 1772. Selve slottsparken kan meget vel være anlagt i århundredets siste decennier, og *Luzula luzuloides, Poa Chaixii, Hieracium aurantiacum, H. grandidens* etc. skrive seg fra samme tidsrom som forekomstene på Haga. Erfaringene fra Norge viser at disse artene hvis de først har stabilisert seg i en park, er utrolig seiglivete. — Det ville være meget interessant å få greie på om Johannishusparkene er anlagt av eksperter fra Stockholm—Haga.

Av særlig stor betydning er de opplysninger som Lindblom gir om herregården Forsmark i Uppland. I min avhandling har jeg nevnt at arkitekt Fredrik Magnus Piper var banebryteren for den engelske landskapsstil i Sverige, og at hans hovedverk er Hagaparken ved Stockholm. Det viser seg at Forsmarks corps de logis er tegnet av J. E. Rehn og oppført 1767—1774. Rehn preget sammen med Adelcrantz den eldre gustavianske byggeperiode. Men omkring 1786 fikk ingen ringere enn F. M. Piper i oppdrag å anlegge en landskapspark rundt Forsmark, og han disponerte her over fem hektar. «Med

utnyttjande av traktens monumentala granvegetation och genom inplantering av lövträn har här framtrollats en miljö, där det mesta som epokens svärmeri kunde drömma om, fått en fristad», uttaler Lindholm. På Forsmark skal finnes minnetempler, en eremitt-grotte, fuglehus, monumenter, statuer, kinesiske broer og inne blant trærnes skygge en granbarkledd hytte til erindring om Belisarius, keiser Justinians edle og ulykkelige feltherre (!).

I Forsmarks slottspark oppdaget Erik Almquist allerede i 1917 en *Phyteuma*-art. Da Hylander i 1935–1936 besøkte parken, fant han (jfr. 1943 p. 424–425) følgende Grassameneinkömmlinge: *Avena elatior, Thlaspi alpestre, Galium Mollugo, Festuca arundinacea, Luzula luzuloides, Poa Chaixii, Festuca rubra commutata, Festuca trachyphylla* og *Hieracium grandidens*. Nærmere opplysninger om disse arters fordeling i parken mangler, og de behøver selvsagt ikke å være innkommet samtidig. Men kombinasjonen *Luzula luzuloides – Poa Chaixii – Phyteuma* (trolig *spicata*) – *Hieracium grandidens*, som hårdnakket går igjen i en rekke svenske og norske slotts- og herregårdshaver anlagt straks før og etter år 1800, tyder på at Pipers landscape-gardening også har satt spor etter seg i undervegetasjonen i parken på Forsmark. Denne karakteriseres av Lindblom som «Pärlan bland våra engelska parker».

I Gels Skov på Sjælland, der *Luzula luzuloides* første gang ble funnet i 1835, vokser den fremdeles. Ingen vet hvor lenge den hadde eksistert på stedet før 1835; men den har iallfall holdt seg der i ca. 120 år. På Rotvoll ved Trondheim må denne art og *Poa Chaixii* antas å ha holdt stillingen siden ca. år 1800, og det samme kan meget vel ha vært tilfelle på Forsmark og Johannishus og i mange andre svenske slottsparker.

Botanisk Museum, Oslo i september 1954.

Ranunculus cymbalaria i Østfold.

Av
NILS HAUGE og NILS KLAVESTAD.

Ranunculus cymbalaria Pursh. ble funnet første gang i Norge av Ove Dahl og Rolf Nordhagen i 1916 (Nordhagen 1917). I de følgende 20 år ble den påvist såvel i Båhuslän i Sverige som på nye steder langs kysten i nedre Østfold. Hans Tambs-Lyche foretok i 1936 en grundig undersøkelse av dens utbredelse i Østfold (Tambs-Lyche 1937).

Senere er det gjort noen kompleterende funn under Norsk Botanisk Forenings ekskursjon til Fredrikstad–Hvaler 1947 (Hauge 1948), og av Nils Hauge og Nils Klavestad i 1950, 1952 og 1953.

Det synes etter disse funn at arten brer seg i sitt gamle område i Østfold. Spesielt er dette tilfelle på fastlandskysten, men den er også blitt påvist lengre ute på Hvalerøyene enn før (lok. 57). Der hvor lokalitetene etter Tambs-Lyche lå tett, f. eks. lok. 8–20, kunne det på kartet vært tegnet inn nye prikker, idet planten nå finnes så å si langs hele stranden.

Ifølge Hultén (1950) later det til at *Ranunculus cymbalaria* også i Sverige bare holder seg innenfor det tidligere kjente område. Derimot har den, bemerkelsesverdig nok, dukket opp i Finnland.

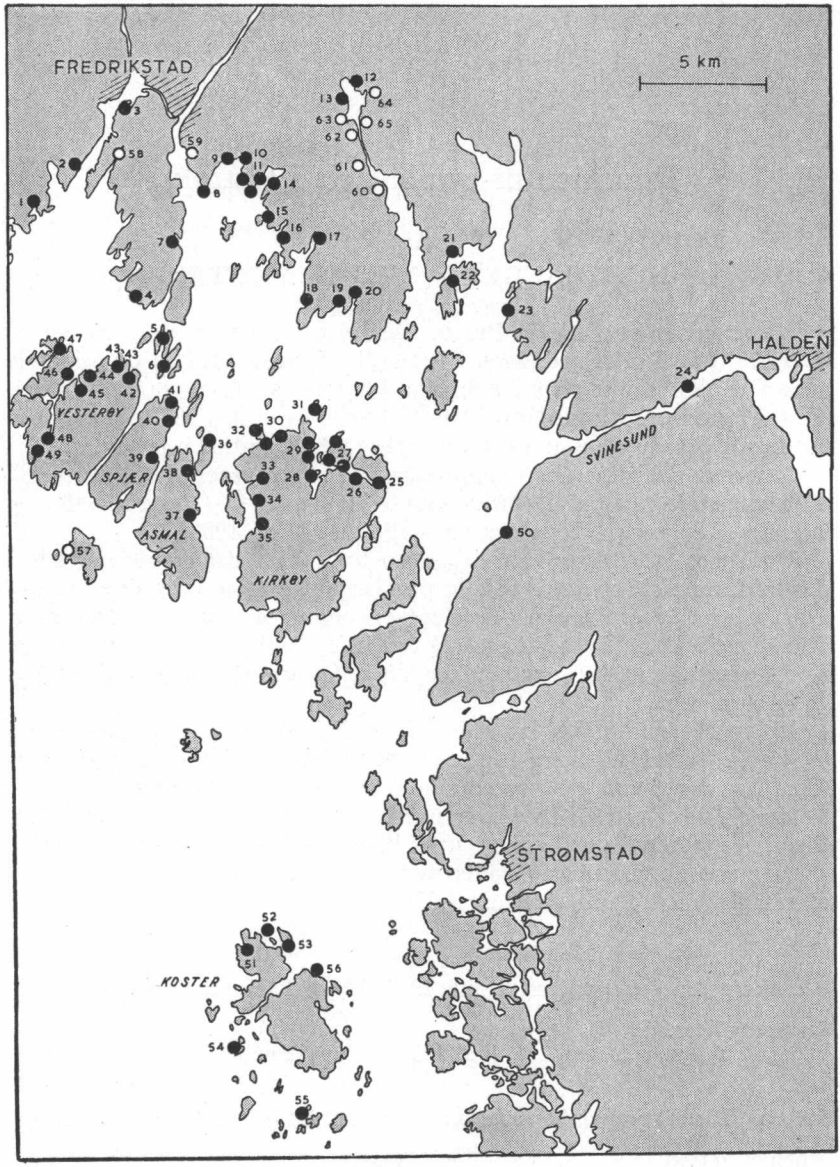
Nedenfor er gitt en liste over nye funn av *Ranunculus cymbalaria*. Nummerne henviser til kartet, hvor både gamle og nye funn er angitt, de nye ved åpne ringer. Graderingen av mengden er gjort i overensstemmelse med Tambs-Lyche (1937).

Hvaler herred:
57. Akerøy, meget sparsomt, 2. juli 1947. Norsk Botanisk Forening.

Kråkerøy herred:
58. Enhuskilen, sparsomt, 14. juni 1950. Nils Hauge.

Fredrikstad:
59. Øra, Ekstraksjonsverket, sparsomt, 3. juli 1947. Norsk Botanisk Forening.

Torsnes herred:
60. Ved Heie gård, sparsomt, 10. juli 1953. Nils Klavestad.
61. Holm, sparsomt, 26. juni 1952. Nils Hauge og Nils Klavestad.
62. Renna, sparsomt, 26. juni 1952. Nils Hauge og Nils Klavestad.
63. Heieren, sparsomt, 10. juli 1953. Nils Klavestad.

Utbredelsen av *Ranunculus cymbalaria* i Østfold og Båhuslän. Svarte prikker: tidligere funn, etter Tambs-Lyche 1937. Åpne ringer: nye lokaliteter.
Distribution of R. cymbalaria in Østfold (Norway) and Båhuslän (Sweden). Black dots: Previously known localities (after Tambs-Lyche 1937). Open rings: New localities.

Skjeberg herred:
64. Ved Brandstorp, ganske meget, 29. juni 1952. Nils Hauge og Nils Klavestad.
65. Thalberg, sparsomt, 1. juli 1952. Nils Klavestad.

ENGLISH SUMMARY

In Norway, *Ranunculus cymbalaria* Pursh. has been known previously from various localities in Østfold (Tambs-Lyche 1937). During the past years new finds have been recorded. The new localities (No. 57–65) are shown on the map.

Litteratur.

Hauge, Nils, 1948: Plantefunn fra Fredrikstad omegn og Hvaler. – Blyttia. Bd. 6. Oslo.
Hultén, Eric, 1950: Atlas över Växternas Utbredning i Norden. – Generalstabens Litografiska Anstalts Förlag. Stockholm.
Nordhagen, Rolf, 1917: Ranunculus cymbalaria Pursh. fundet i Norge. – Nyt Mag. for Naturv., Bd. 55. Kristiania.
Tambs-Lyche, Hans, 1937: Forekomsten av Ranunculus cymbalaria Pursh. i Østfold og Båhuslän. – Nytt Mag. for Naturv., Bd. 77. Oslo.

Småstykker.

Siphula ceratites (Wbg.) E. Fries i Ytre Nordfjord.

Sommeren 1948 kom jeg over laven *Siphula ceratites* på to steder i Ytre Nordfjord:

Bremanger: Et lite stykke sørvest for Vetten, ca. 350 m o. h., rikelig i små fordypninger der vann samler seg etter regnvær.

Davik: Topplatået av Hornelen omtrent midtveis mellom den østre og vestre topp, ca. 750 m o. h., sparsomt.

Professor Fægri har nylig i Blyttia (Bd. 10 s. 77—87, 1952) gitt en oversikt over artens utbredelse i Norden. Han peker på at den tilsynelatende har en disjunkt utbredelse, spesielt er der et hull i utbredelsen mellom øygarden ved Bergen og Nordmøre. Mine funn faller nokså nøyaktig midt i «hullet» og arten har vel en mer sammenhengende utbredelse enn man tidligere hadde grunn til å tro.

Eilif Dahl.

Bokmeldinger.

W. Troll: *Praktische Einführung in die Pflanzenmorphologie.* Erster Teil. Gustav Fischer Verlag. Jena 1954. 258 s. Innb. DM. 15,60.

Professor Wilh. Troll i Mainz, en av de ledende i moderne plantemorfologi, har her gitt oss en bok velsignet fri for spekulasjoner og luftige hypoteser. Den beskriver hva en kan iaktta med bare øyet eller med lupe på frø i hvile og frø i spiring, på kimplanter, skudd av alle slag, røtter, rotstokker, løk osv., alt bygd på lett tilgjengelig, velkjent materiale av vanlige ville vekster eller nytteplanter. Likevel er den ikke utelukkende deskriptiv, fordi den alltid setter iakttakelsene i relasjon til hverandre og peker på fellesskapet i bygningsplan (uten det ville plantemorfologien ikke være noen vitenskap). Boken er illustrert med fortrinlige tegninger.

Boken mangler register. Forfatteren sier at innholdsfortegnelsen gjør register overflødig, men alle vil neppe være enig med ham.

En kan lære meget av Troll's bok. Den gir impulser for undervisning og kan være nyttig for folk som underviser i botanikk, enten det er ved universiteter eller i skoler.

Det foreliggende Bd. 1 behandler bare vegetative plantedeler. Vi kan se frem til et Bd. 2 om blomster, blomsterstander og frukter.

O. A. H.

Grana Palynologica. N. S. An International Journal of Palynology. G. Erdtman, editor. Vol. I Nr. 1, juli 1954. Almqvist & Wiksell, Stockholm, 131 s., plansjer. Sv. kr. 15.

Ordet palynologi er blitt laget av Dr. H. A. Hyde i Cardiff og betegner vitenskapen om pollen og sporer, et felt som er blitt merkelig viktig i moderne botanikk og grenseområder. Et stort deskriptivt arbeid har vært nødvendig, metodene er stadig blitt forbedret, og terminologien er under rask utvikling, tross all uenighet på mange punkter. På grunnlag av det detaljerte kjennskap til pollenkornene har palynologien interesse for plantesystematikken, fordi pollenkornenes karakter i visse tilfelle kan hjelpe til å kaste lys over arters eller artgruppers slektskapsforhold. Videre grenser palynologien inn mot paleontologi, kvartærgeologi og arkeologi. Pollenkorn og sporer, som er mer resistente enn kanskje noen andre plantedeler, finnes oppbevart ikke bare i torv og leire, men også i eldre bergarter og i kull og er derfor viktige fossiler. Pollenanalysen av kvartærtidens avsetninger har vært en betydningsfull forskningsgren like siden v. Post grunnla den for 40–50 år siden, men den er etter hvert også utvidet til eldre sedimenter og utgjør det mest karakteristiske trekk i moderne paleobotanikk; den har funnet praktisk anvendelse bl. a. ved jevnføring og identifisering av kullag. Pollen i honning forteller om hva slags planter og hvilket geografisk område en honningprøve er kommet fra. Pollenkornene i luften utgjør en viktig del av støvet som vi ånder inn, og fordi de ofte inneholder allergener utgjør studiet av dem en viktig del av arbeidet mot høyfeber.

På den 8de Internasjonale Botanikerkongress i Paris, juli 1954, var palynologien for første gang representert ved en egen seksjon. Møtene i denne seksjon var meget godt besøkt.

Innen palynologien er G. Erdtman et av de mest kjente navn. Professor Erdtman har bl. a. grunnlagt et institutt i Stockholm hvor det nå finnes det største pollenherbarium i verden, med ca. 16.000 preparater, som representerer ca. 14.000 arter. Han står som redaktør for det foreliggende nye tidsskrift. Innholdet består av særtrykk av avhandlinger som først er trykt i andre tidsskrifter, og som nå er ompaginert og heftet sammen. Det kan vel være tvilsomt om en publikasjonsmåte som denne lar seg opprettholde i det lange løp, men den er formodentlig valgt som en overgangsordning for å få foretagendet i gang. Tidsskriftet, som er planlagt med to hefter om året, har utvilsomt sin misjon, og nå ved starten er det all grunn til å ønske det hell og fremgang. Innholdet av det foreliggende 1. hefte lover godt.

O. A. H.

C. Mølbach-Petersen: *Insekter i farger.* Ill. av E. Hahnewald. 119 s. Aschehoug. 1954.

Ved samarbeid med svenskene har vi fått en ny bok i denne fargeglade serien hvor blomstene og fuglene tidligere er kommet. Her er over 250 insekter avbildet, et godt utvalg av de vanligste og mest karakteristiske arter, med korte beskrivelser og opplysninger om biologi og utbredelse. En vakker og nyttig bok.

O. A. H.

Torfinn Skard: *Norsk Hagebruksbibliografi 1694—1944. Med systematisk oppstilling og biografiske opplysninger.* 144 s. Det norske Hageselskap, Oslo 1953.

Alle som har hatt kontakt med Hagebrukslærer Torfinn Skard ved Telemark Landbruksskole, Ulefoss — og det er mange —, kjenner hans sterke interesse for bøker og biblioteksstell. Denne interesse har nå etter mange års arbeid bl. a. resultert i den foreliggende bibliografi, som omfatter alt som er skrevet om og omkring hagestell i Norge i 250 år, fra Christian Gartners Horticultura i 1694. En systematisk oversikt over stoffet gjør det lett å finne frem. De biografiske opplysningene om forfatterne er knappe, men tilstrekkelige og nyttige.

Det har ikke vært til å unngå at det er kommet inn feil hist og her, både i den biografiske delen og i en og annen av boktitlene, men det negative blir langt oppveid av alt det positive.

Botanikere er forfattere til atskillige av de bøker og avhandlinger som bibliografien nevner, og på sin side vil bibliografien være av interesse for mange botanikere. Det er et skrift som vil komme til nytte på mange hold.

O. A. H.

INNHOLD:

Aas, J.: Rødblomstret nøkkerose i Laupmotjønna, Nærøy. (Nymphaea with red flowers found in Lake Laupmotjønna, Nærøy. Summary.) 19
Braarud, T.: Studiet av planktonalger i elektronmikroskop. (The study of plankton algae in electron microscope. Summary.) 102
Dahl, E.: Siphula ceratites (Wbg.) E. Fries i Ytre Nordfjord 170
Gjærevoll, O. og N. A. Sørensen: Plantegeografiske problemer i Oppdalsfjellene. (Phytogeographical problems in the mountains of the Oppdal District, Southern Norway. Summary.) 117
Hauge, N. og N. Klavestad: Ranunculus cymbalaria i Østfold. (R. c. in Østfold, SE. Norway.) 167
Klavestad, N., se Hauge.
Knaben, G.: Småbergknabb (Sedum annuum L.), en toårig plante. (S. a. L., a biennial plant. Summary.) 109
Lid, J.: Litt om floraen på Finse. (Notes on the flora of Finse. Summary.) 11
Manum, S.: Pollen og sporer i tertiære kull fra Vest-Spitsbergen. (Pollen and spores in Tertiary coal from West Spitsbergen. Summary.) 1
Nordhagen, R.: Minnesmerke over Thekla Resvoll 32
— Om gjennombruddet av den engelske landskapsstil i nordisk havekunst og dens betydning for Nordens flora. (On the introduction of the English landscape style in Scandinavian ornamental gardening and its bearing on the flora of Scandinavia. Summary.) 37
— Om Poa Chaixii i det gamle parkanlegg på Rotvoll ved Trondheim og et funn av Luzula luzuloides i Lunden på Kjørbo i Bærum 158
Størmer, P.: S. O. F. Omang. 1867–1953 153
Sørensen, N., se Gjærevoll.
Norsk Botanisk Forening. Årsmelding 1953 22
Redaksjonen av Blyttia 33
Tønsberg Botaniske Selskap. Virksomhet 1953 33
Bokmeldinger 35, 114, 170

De bør
forespørre hos
Harald Lyche & Co.
Drammen (telefon 1490)
hvis De skal ha
utført vanskelige
trykkarbeider

Særtrykk av »BLYTTIA«

Av mange tidligere
artikler i «Blyttia»
fins et begrenset antall
særtrykk til salgs
gjennom redaksjonen
til priser fra

kr. 0,50 til kr. 2,50 pr. stk.

Bind 12 Hefte 4

Innhold.

Størmer, Per: S. O. F. Omang. 1867—1953. 153
Nordhagen, Rolf: Om Poa Chaixii i det gamle parkanlegg på Rotvolll ved Trondheim og et funn av Luzula luzuloides i Lunden på Kjørbo i Bærum 158
Hauge, Nils, og Nils Klavestad: Ranunculus Cymbalaria i Østfold. (R.c. in Østfold, S. E. Norway. Summary.) 167
Småstykker:
Dahl, Eilif: Siphula ceratites (Wbg.) E. Fries i Ytre Nordfjord 170
Bokmeldinger 170

Norsk Botanisk Forening.

Styret for 1954: Professor, dr. Georg Hygen, formann; førstebibliotekar Peter Kleppa, viseformann; frøken Aslaug Tobiesen, sekretær; cand, real. Per Halldal, kasserer; lektor Halvor Vegard Hauge; universitetslektor Ove Sundene.

Nye medlemmer tegner seg hos sekretæren, frøken Aslaug Tobiesen, adresse Universitetets Botaniske Laboratorium, Blindern, eller for Trøndelags vedkommende hos sekretæren i lokalforeningen, konservator Olav Gjærevoll, Vitenskapsselskapets museum, Trondheim. — Kontingenten er kr. 10.00 pr. år, for husstandsmedlemmer og studenter kr. 2.50; disse får ikke tidsskriftet.

Kassererens adresse er: Universitetets Botaniske Laboratorium, Blindern. Alle innbetalinger bes sendt over postgirokonto nr. 131.28.

Blyttia.

Redaktør: Professor Ove Arbo Høeg.

Redaksjonskomité: Lektor Gunnar A. Berg, disponent Halvor Durban-Hansen, professor Georg Hygen, førstebibliotekar Peter Kleppa.

LYCHE TRYKK